

GALEB

ŠTEVILKA
LETOV.
TRST 1958-59

1

Galeb

LIST ZA MLADINO

Izhaja mesečno, izdajatelj in odgovorni urednik je Ivan Grbec. Ureja ga uredniški odbor.

Tiska tiskarna »Graphis« v Trstu, ulica sv. Frančiška 20. — Tel. 29-477

Naslovno stran je napravil Leo Koporc.

Trst SKL

12660/1958/59

050-053.6

019581026

COBISS

V S E B I N A

Danilo Gorinšek: Jeseni, se jeseni . . .	1
Ivan Matičić: Skozi globine	2
Želva in oreł	6
Miroslav Košuta: Miške plešejo kolo . .	7
Ob sestrinem grobu	8
Zora Tavčar-R.: Mladi slikarki Sonji Budalovi v spomin	9
Orim: Murvin svilni prelec	10
Milko Bambič: Jap	11
Zakaj	15
Fr. Milčinski: Kobilji jajci	16
Kogoj Vladko: Čudežne copate	18
Borisov: Ježovo potovanje	20
O spalnicah	21
Robert Hlavaty: Žaba in osel	22
Naši mali dopisniki	23

Danilo Gorinšek

Ilustr.: M. Bambič

Jesenì, se jesenì

Jesenì se, jesenì . . .
na pretek je bogatije,
trap, kdor zdaj je ne užije!
Jesenì se, jesenì . . .

Jesenì se, jesenì . . .
Kam posežem naj? Po ajdi?
Naj pozobljem grozd v brajdi?
Jesenì se, jesenì . . .

Jesenì se, jesenì . . .
Naj jo v gozd po kostanj režem?
Kje naj zgrabim, kam posežem?
Jesenì se, jesenì . . .

Jesenì se, jesenì . . .
Kaj pobiraj, me ne vprašaj.
Nič ne obiraj se, ne odlašaj,
da te — zima ne uhiti! . . .

Skozi globine

Poznate Ravnik? Ste bili že kdaj na Hruševju? Ste že slišali kdaj o Zasadih?

O, pač, Ravnik vsaj nekoliko poznamo. Je velik, neizmeren gozd, ki smo ga lansko leto s Tinčem in Tonco kar dvakrat z največjim trudem in velikim naporom preprodili. Na Hruševju smo bili tudi dvakrat pri Tinču, doma na Zasadih pa enkrat.

No, prav. Vas kaj mika, da se vrnemo ponovno v tiste divje kraje? Da bi še enkrat preprodili tisto goščavje in še kaj doživeli, nekaj mikavnega, čudovitega, a tudi razburljivega?

Pogum, otroci. Če nam pojde po sreči kakor lansko leto, tedaj nam ne bo žal. Saj bomo zopet marsikaj doživeli, nekaj prijetnega in zanimivega, a tudi marsikaj grenkega in bridkega, kakor bo nanesla pot.

Se še spominjate, kaj je rekla mati Češminka sinku Tinču na Zasadih? Potožila mu je svoje reve in težave in rekla, da bi oba, Tinča in Tonco, hotela obdržati doma, da bi ji kaj pomagala? No, eno leto naj le še ostaneta na Hruševju, potem pa pojdetja služit tja mlajša, Japček in Nežica; kolikor zaslužita, pride družinici prav.

Tako je rekla tedaj mati Češminka in besedo je tudi držala. Tinč in Tonca sta odslužila pri stricu Rataju na Hruševju svoji dve leti. V svojem delu in zdravju sta se dobro utrdila, zdaj bosta doma materi marsikaj koristila. Mm, že, že. Ali jima ne bo hudo po Hruševju? Po hrani že, a po delu ne. Hrana je na Hruševju dobra, a delo je trdo in preveč ga je. Toliko sta pa že pri pameti, da razumeta, kako ju doma mati potrebuje, ker mora tri vogale in pol sama podpirati, trije otroci pa komaj pol vogala, a še ta pol se včasih nagiba. Zdaj bo šlo pa že pol na pol, dva vogla mati, dva vogla Tinč in Tonca. Mati se bo lahko že kar oddahnila.

Kako je pa z Japčem in Nežico? — Sta že odšla. — Kam sta odšla? — No, na Hruševje. — Sama? — Ah, sama, kako neki! Tinč in Tonca sta ju spremila do srede pota, tam jima je prišel naproti stric Rataj in ju odpeljal na Hruševje. Tako je bilo vse dogovorjeno in iz-

vedeno. Tinč in Tonca sta preprodila gotovo štirikrat to dolgo in nevarno pot, a sta se zdaj, ko sta spremljala bratca in sestrico, neznanško potila, da niso vsi štirje zabredli ali se celo izgubili v tem zelenem neskončju. Največ jim je pomagal stric Rataj, ki se je z glasnimi klici oglašal in jim s tem nakazoval smer.

Nova pomocnika

Kje sta Češminova Japče in Nežica? Na Hruševju služita pri Ratajevih. To že, toda kaj delata? Oh, sto del je pri Ratajevih, ženskih del mnogo več ko moških, zato so pa ženska dela mnogo lažja. Kakih trideset različnih ženskih del je samo doma in okoli hiše hiše: v kuhi-nji, okoli svinjakov, po vsej hiši; koliko del je šele na polju! Gospodinja Ratajeva se zelo trudi, da Nežico hitro navadi vsaj na najlažja opravila, da sebe čimprej razbremeniti. Ji je pa ta trud toliko olajšan,

ker je Nežico na lahka dela že mati doma navajala. Moška opravila so pa v glavnem hlev, krmljenje in napajanje živine, pašnja, vozarjenje, vsa težja dela okoli doma in na polju, gozdarjenje, pripravljanje lesa in drv — in še marsikaj.

Japčeta in Nežico čaka torej precejšnja šola. Saj pri Ratajevih na Hruševju se šolajo Češminovi otroci z Zasadov, po dva in dva. Tu obiskujejo tudi osnovno šolo, to je res, čeprav je Ratajevemu stricu in Ratajevi teti ta osnovna šola čisto odveč. Ognjišče, živila, pujsi, njive, polje, vozarstvo, mlin, les, seno, drva, poljski sadeži, čebele, med, a pozimi velika topla peč — to je za otroke. Ne pa da presede v šoli po cele dneve, še celo ob najlepšem vremenu. Tu si napenjajo možgane in ubijajo glavo, doma jih pa čaka neznansko dela. Saj mora propasti ves rod, če bodo vsi ljudje presedeli tri četrt leta na šolskih klopeh in se mučili z glavo namesto z rokami. Kdo naj potlej še dela? O, pač, Ratajeva teta in stric sta tudi za šolo, toda le v zimskem času: od pozne jeseni do zgodnjega pomladi naj presede otroci v šoli, namesto da se valljajo doma po topli peči.

Poslušajmo strica Rataja, kako se jezi:

»Prmejnaj, naj bo pri naši hiši kar samo šola za Češminove otroke? Že prva dva smo spravili s težavo na noge, na najnavadnejša dela smo ju morali navajati z velikim trudom. Počasi gre s takimi bučmani, počasi. Povrh vsega presedita še najlepše dneve v šoli, a nazadnje še pri delu doma mislita nanjo in na tisto, kar se tam uče. Kako, pri strehi jasni, naj potlej ti otroci še kaj prida koristijo človeku, ki se z njimi trudi! Če že ne mislita pri delu na šolo, ju pa moti misel na Zasade, kamor bi poromala najrajši vsako nedeljo in se povrh še za dan, dva med potjo izgubila. Na srečo ju pustim domov samo enkrat v letu, a še takrat se mi zgubita v gozdu; če bi ju pustil vsak teden, potlej bi imel z njima vseskozi same križe in težave. Tri sto medvedov, kam vse to pride! Prva dva sta se nam nazadnje le nekaj priučila in tukajšnjo šolo sta tudi opravila. Zdaj, ko bi nam utegnila šele nekaj koristiti, sta pa šla čez gozdovje. Prišla sta nova dva — zdaj se pričenja šola zopet od kraja, od prmejnajprej do prmejnaj!«

Tako se jezi stric Rataj, teta Ratajka pa po svoje. Vendar bosta kljub vsemu tannanju skrbno odgajala nova šolarja in pomočnika, ker sta jima ljuba in draga. Priznati je treba še to, da Ratajeva ne moreta ostajati brez otrok, ki jima poživljajo dom.

Kakšna pa sta nova pomočnika? Tinču in Tonci sta podobna v vseh ozirih. Kar pa zadeva pridnost in delo, se ne more reči, da kaj zaostajata za prvima, ju še celo za spoznanje prekašata. Seve, mati ju je leto in dan pripravljala na to, da bosta morala zamenjati bratca in sestrico, a sama sta se tudi zavedala, da v pridnosti ne bosta smela zaostajati za prvima, če se hočeta prikupiti stricu in teti. V pogumu Japec že ne more prekašati Tinča, ki je imel in ima te čednosti precejšnjo mero v sebi. Japec se ne kaže slabiča, kadar pa je slabič, tedaj ni Ja-

pec, ampak Japče; bomo že videli. Nežica bi pa utegnila biti le nekoliko srčnejša od Tonce, čeprav nosi nežnejše ime. Na prvem prodiranju skozi goščavje, ko so šli od doma na Hruševje, se je kar dobro izkazala. Tudi pri njej bomo šele videli, če se nismo zmotili.

No, poglejmo, kaj delata.

Japec pase živinče na pašnicah pod gozdom, kakor je pasel prve dni Tinč. Je bos? Ne, v škorenjih je, saj tu so gadje. Drži se bolj pri vrhu pašnic, da z enim očesom lahko pogleduje tja daleč čez gozdovje, kjer žde srečni Zasadi.

Nežica gre s koreto na njivo po piče za pujsce.

S tem se pričenja Ratajeva šola na Hruševju za mlade učence z Zasadov. Potem napredujeta z vsakim mesecem, ko prehajata k težnejšemu delu. Ne bo Japec kar vse leto pasel, Nežica pa vozila koreto. Učenca se morata priučiti vsem delom, da postaneta z leti lahko samostojna gospodar in gospodinja. Stric Rataj je strog učitelj, a je tudi preudaren in premišljen, daleč naprej gleda in misli, ne le zase, ampak prav tako za svoje varovance. Če Japec pase, ne bo pasel vse do svoje starosti in postal nazadnje berač. Ne, vsega različnega dela se

mora lotiti, da nekoč lahko sam postane gospodar. Prav tako misli Ratajeva teta o Nežici, ki se bo morala predati kuhinjskim, hišnim in poljskim brigam, da tedaj, ko ne bo več Nežica, ampak Nežka, tudi iz nje nekaj postane. Fletno dekle bo in veseli jo bodo, kamor se bo možila.

Ratajeva teta jo vpraša: »Nežica, kaj bi ti želeta postati?«

Dekletca jo gleda in reče: »Ne vem.«

Teta ji pojasni: »Seve, zdaj še ne veš, želiš si pa lahko. Za v место ne boš, veš, za tja moraš imeti učene šole in lepe obleke. Iz naše hruševske šole pa ne prideš drugam ko na Zasade, če se med potom ne zgubiš.«

»Veste, teta, na Zasade grem najrajši.«

»Verjamem, zdaj, dokler si še majhna. Pozneje, ko dorasteš, boš pa želeta priti tudi kam drugam. Veš, če boš pridnih rok in razumna za gospodinjstvo, te bodo marsikam vabili in brhki ženini se ti bodo ponujali.«

»Veste, teta, nikamor ne maram, samo pri vas ostanem, dokler se ne vrneva z Japčem na Zasade.«

»Prav, prav, Nežica, lepo si mi to povedala. No, ko dorasteš in nas kdaj obiščeš, mi boš šele povedala, kaj ti bo tedaj ljubo in drago.«

Rataj se spoprime z Japcem.

»Kaj misliš, Japec, kaj postane nekoč iz tebe?«

»Hm, en revež.«

»Hehe, čemu! Revež postane tisti, ki noče, ne zna ali ne more delati. Ti boš pa priden in boš lahko kaj zaslužil. Ali najprej boš moral služiti vojake. Potlej od vojakov —«

— se vrnem k vam na Hruševje.«

»O, glej ga, glej! Prav vesel te bom, če se res vrneš.«

»Kar pri vas ostanem, stric, Potlej, ko boste stari, ne boste mogli več delati, nekdo vam bo moral pomagati.«

»Glej, glej, fant, kam že ti meriš! Ti je gotovo tvoja mati že kdaj o tem govorila.«

»No, nekaj že.«

»Viš, viš, sem si kar mislil. Veš, Japec, morda bo res nekaj iz tega. Tinč ali ti, eden izmed vaju bo gospodar naše kmetije. Tisti, ki se bo pri delu bolje obnesel.«

Tako je rekел stric Rataj.

(Dalje)

ŽELVA IN OREL

Želva je prosila orla, naj jo nauči letanja po zraku.

»Le na tleh ostani,« odgovori orel. »Balje bo zate!«

Ali želva ne odneha. Le prosi in prosi.

Pa se orel naveliča, jo zgrabi in dvigne v zrak. Ko sta bila že visoko nad coblki, jo izpusti, rekoč:

»No, sedaj pa letaj!«

Želva res leti skozi zrak in prileti na zemljo, kjer se razbije na tisoč kosov.

MIROSLAV KOSUTA

Miške plešeja kala

Od leve proti desni
ena, dve, tri,
ena, dve, tri,
mačka nas lovi.

Od desne proti levi
ena, dve, tri,
ena, dve, tri,
nas nikjer več ni.

Že v luknji smo na varnem
ena, dve, tri,
ena, dve, tri,
mačka pa strmi, strmi.

Ob sestrinem grobu

Zdi se mi, da je narava pridržala dih, kakor da prisluškuje temu lahemu vetrnu, ki veje preko polj in gozdov. Na veji zažvrgoli ptiček, v travi poje murenček? Ta veter, to žvgolenje, to si ti — usa vedra, živahna, lahka in razposajena, sladka in ljubezniva. Slišim Te v zvonkem otroškem smehu, vidim v žarečih očeh malčkov.

Le malokdo Te je poznal, kakršna si v resnici bila. Trpljenje in boležen sta utesnjevala Twojo neizčrpano živiljenjsko silo. Ljubila si otroke in preproste, skromne ljudi — ljubila si pristno živiljenje in odkrivala s svojo rahločutnostjo tudi mojim očem njegovo bogastvo in lepoto. Kako sem Ti hvaležna za vse to!

»Kako bom živel se?« ti pravim.

»Z otroki, z otroki.« mi odgovarjaš z mirnim, ljubeznivim glasom.

To odkritje je prva iskrica tolažbe v mojem žalovanju.

Sedaj vem: z živim živiljenjem in veseljem do njega najbolje počästim Tvoj spomin.

Breda

Sonja Budal: Moja sestra Breda

Dne 31. julija 1958 je sredi najlepših počitnic na Gorenjskem nenadoma umrla naša sodelavka, slikarica in profesorica SONJA BUDALOVA. Omahnila je kakor komaj razvit cvet, ki ga pomori prezgodnja slana. Komaj je nastopila svojo poklicno pot med otroki, komaj je vzljubila z vsem srcem mladi rod, že se je morala za vselej posloviti. Njene slikarske mape, polne sličic majhnih in večjih otrok, so ostale za vedno nedokončane, noben list, popisan z njeno drobno pisavo, ne bo več priromal po pošti v uredništvo Galeba.

Ohranimo jo, otroci, v lepem spominu! V vašem imenu in v imenu uredništva bomo poslali na daljni grob na Jesenice mlađi pokojnici šopek rož. Naj počiva v miru ob vznožju gorenjskih planin!

Sonja Budal: Ljubeča mati

ZORA TAVCAR - R.

Mladi slikarki
Sonji Budalovi
v spomin

Sladko mamino naročje!
Od dveh toplih rok objeta,
Naj je dan, bilà naj noč je,
Jaz zaspala sem kot ujeta
In kot v svilnat mah toneča.

Brez dna sreča tistih dni je,
Užila sem jo mnogo, mama.
Danes pa tako sem sama.
Ah, sedaj gomila krije
Lepe, sladke moje nade ...
O, kako bi roke rade
Vas, otroke, še objele
In vse, vse za vas živele!
Veste, rada sem vas imela ...

Saj bi tudi jaz še rada
Pestovala, se smejalna,
Okroglo ličece tiščala
Mehko si na svoje lice
In otročkom pesmi pela --
Nisem še dovolj živila.

Murvin svilni prelec

V razkošnih dvoranah kitajskega kraljevega dvora so odnesli zlate pladnje iz dvoran. Kosila je bilo konec, kraljica je udobno sedela na razkošnih preprogah in kramljala s kraljičnami in dvornimi damami. Naročila je slugi, naj ji prinese zapredek tiste čudovite gosenice, ki prede tako nit, ki bi se dala uporabljati v tkalstvu. Vzela je zapredek in pričela odmotavati svileno nit. Iz te niti je kitajska kraljica Si Lung-či kot prva na svetu stkala prvo svileno tkanino. Tako pričenja pravljica o proizvodnji svile.

Pravijo, da so poznali svilo na Kitajskem že 3000 let pred Kr. in da je bila svila s cesarskim pismom zaščitena. Kdor bi izdelavo svile izdal, bi bil zapisan smrti, ker je svilnega prelca ščitila sama Krona. Pa tudi s tem zakonom skrivnost izdelave svile ni bila zaščitena. Prvi, ki so izvedeli o izdelovanju svile, so bili Korejci, nato Japonci in 400 let pozneje so jajčeca svilnega prelca prenesle karavane kamel preko azijskih puščav in pozneje razni popotniki v južno Evropo. Po severni Evropi se svilarstvo

ni moglo razviti zaradi preostrega podnebja.

Tkali so svileno blago, iz katerega so izdelovali vladarjem in knezom obleke, ki so bile obšite z zlatom.

Beli metulji, ki se za svoje življenske dobe nič ne hranijo, ker imajo okrnjena usta, zaležejo drobna jajčeca, iz katerih prilezejo v dveh tednih majhne gosenice. Te se hranijo z murvinim listjem, rasto in se štirikrat leve. Koncem 4. meseca postane gosenica prozorna, se ne hrani več in se zabubi. Gosenice so silno požrešne in zahtevajo mnogo hrane. Med slamo na policah si poiščejo primerno mesto in si napravijo zapredek. Iz bradavice se jim cedi tekočina, ki se na zraku strdi v svileno nit. Iz zapredka se iz bube izleže zopet metulj. Zapredke pa, ki jih pošljemo v tovarno, v vreli vodi umorijo in vrela voda raztopi lepilo, ki je vezalo niti na zapredku. Zapredek ima približno 800 metrov niti. Za tkanino ene obleke je potrebno od 1700 do 2000 zapredkov.

J A P

Piše in riše MILKO BAMBIC

1. Bilo je pred 2500 leti. Pastirček Jap, sirot, gleda na sinje morje. »Kako lepo bi bilo jadrati kam daleč,« si misli in pozabi na ovčice, ki se pasejo na Kraški planoti.

2. Pa se izgubi ena ovčica. Zvečer ga gospodar zato pretepe in mu zagrozi: »Ce je ne najdeš, te spodiam v gozd, da te bo odnesel medved, kot je odnesel našo malo Dot.«

3. Zgodaj ob zori išče Jap izgubljeno ovčico. Išče jo vsepovod in tako odkrije neko jančo. »Morda bo tu notri,« si misli. Nabere suhi trsk in ukreše ogenj.

4. S prižgano trsko natr išče in kliče: »Belka, Belka!« Glasno odmeva njegov glas po temni jami. Jap tava in tava po jami. Končno se izgubi in ne najde več pota nazaj.

5. Jap od lakote omedleva. Že dogoreva poslednja trska. Nenadoma zažari pred njim jama, prepolna zlatih predmetov: »Zaklad!« skrije v koš. Kmalu se pojavi v svitu hapelne Jap. A kaj bi njemu zaklad, ko pa je tako lačen.

6. K sreči zavoha v velikem košu sladke suhe fige. Ko pa začuje govorico, se naglo skrije v koš. Kmalu se pojavi v svitu hapelne Jap. A kaj bi njemu zaklad, ko pa je tako lačen.

9. Vso noč preždi Jap v silnem strahu. Zarana pa začuje drobne korake in zdajci se koš odpre. »O, Jap!« vzklinke deklica, ki je dvignila pokrov koša. »Kaj, ali te ni odnesel medved?« se čudi Jap. Deklica je namreč bila Dot.

10. Od Dot zve Jap, da so jo ugrabili gusarji in da sedaj pomaga na ladji črnemu kuharju, ki ga Jap kmalu zagleda. Za njim stopa enooki bradač, ki se silno razhudi, ko zapazi Japa.

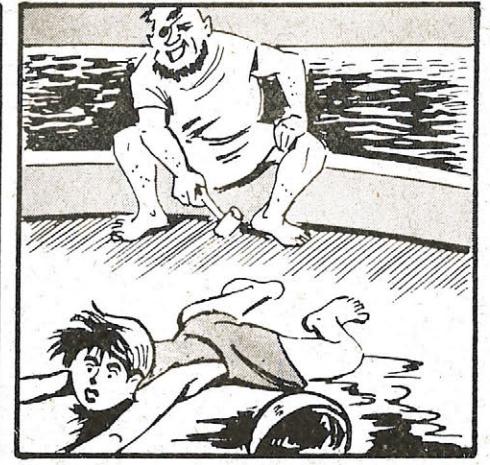
7. »Dolgo smo ropali in nosili sem naš plen,« pravi enooki bradač. »Sedaj pa znosite takoj strašili po Jadranskem morju. V jami je bila pripravljena tudi hrana za dolgo pot in s košem fig so morski roparji odnesli na ladjo tudi Jap.«

8. Bili so to grozni ilirski gusarji, ki so tedaj strašili po Jadranskem morju. V jami je bila pripravljena tudi hrana za dolgo pot in s košem fig so morski roparji odnesli na ladjo tudi Jap.

11. A, še enega pomagača si si oskrbel!« zarjave nad zaporcem. »V morje ga vržem. Zanj ni hrane na ladji!« Toda črni kuhar ga preprosi: »Jaz debel, jaz manj jesti!« Tako ostane Jap na ladji.

12. Japu se je torej uresničila njegova želja. Enooki glavar mu naklada težka mornarska dela in se na vso moč reži, ko deček utrujen od silnega napora pada po krovu.

13. A Jap je priden. Zato kmalu postane izvidnik. Visoko vrh jambora zre na morje. Čim zagleda ladjo, javi to glavarju. Roparji se vsaki ladji umaknejo, ker z zakladom na krovu se nočajo horiti s tujo ladjo.

14. Nekega dne se pa na morju razbesni silen vihar. Valovi premetavajo ladjo kot orehovo lupino in gotovo bi jo bili prevrnili, če bi ne bila obtežena z zlatim zakladom.

15. »Da se pomiri, žrtvujmo morju dragoceni svečnik!« ukaže glavar. A morje se ne pomiri, ko pade zlati svečnik v valove. »Živo žrtev hoče, živo žrtev!« tulijo morski roparji. »Deklico mu dajmo!«

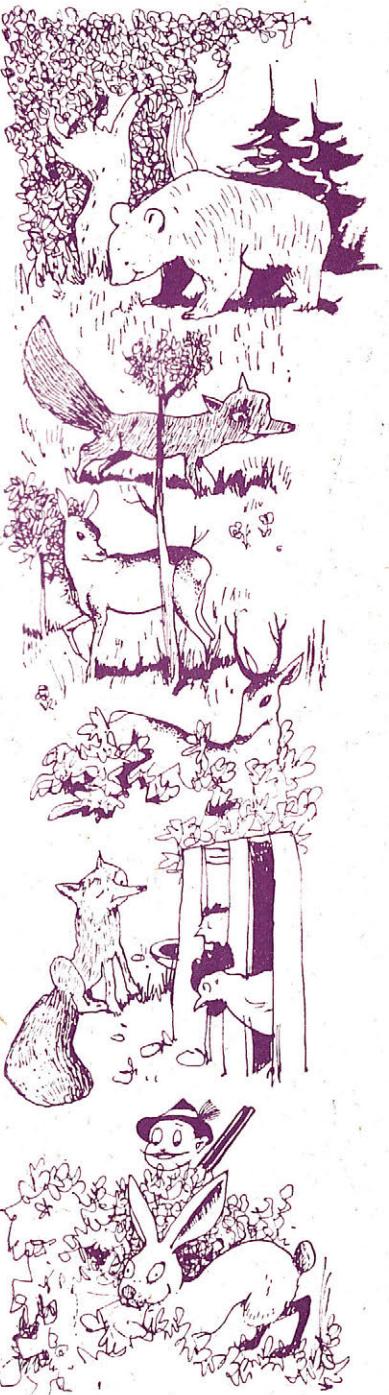
16. Zaman vpije Dot: »Ne, ne! Jap pomačaj!« Gusarski glavar pograbi deklico in jo neusmiljeno zažene v peneče se valove. »Maščeval te bom!« zaškrta Jap in onemoglo stinska pesti.

Ilustriral: LEO KOPORC

Zakaj

Tomažek modruje, vprašuje:
»Kje pa medvedek stanuje?
Kje so lisjaki, divjaki in srnice in srnjaki?
Zakaj so lisice tatice in v kurniku putk in piščancev mamici ne pustijo?
Koga se zajčki bojijo?
Zakaj pa jih lovci lovijo?
Zakaj pa si ptički po drevju drobna gnezda gradijo?
Očka, zakaj pa sloni in tigri in levi pri nas ne živijo?
Ali se lovcev bojijo?
Saj so hude živali,
saj bi lovci bežali,
saj bi še mene z mojo novo puško pregnali...
Očka, zakaj pa, zakaj...«
»Tomažek, živali so čudne:
vsaka si išče svoj kraj...
Toda nocoj so že trudne.
Pusti jih, pusti nazaj
vsako žival v njen kraj...
Mamica naju kliče,
v posteljico morava zdaj...
Pusti medvede in ptice,
do jutri pozabi, zakaj...«

Kobilji jajci

Pod milim božjim nebom je čuda raznovrstnih stvari, živih in mrtvih, nihče vseh ne pozna.

Pa so bile buče taka stvar, ki jo njega dni niso poznali v Butalah. Zanese Butalca pot iz imenitnega domačega mesta v drugo, tam je bil semenj, pa vidi kup buč. Zraven stoji kmet in jih prodaja.

Butalec ostrmi: »Oha, kakšna so ta jabolka! Kolikšno bo šele drevo, ki jih rodi!«

Misli si kmet, da se mož norčuje, pa mu odgovori: »Kaj se vam zdi — to niso jabolka, to so kobilja jajca!«

Se zavzame Butalec: »Kobilja jajca? Taka, da se konjska žival izvali iz njih? Konjske živali še nimamo v Butalah, dajte, prodajte mi jih par!«

Pa se kmet ni dal prosi in je prodal par in je izbral največji dve, da bosta v Butalah za pleme, in še je Butalca poučil: »Jajci je treba doma zakopati v gnoju, v gnuju naj ostaneta štiri tedne, ne ure več, ne ure manj. Pa ko preteče čas, boste zjali, kaj so kobilja jajca!«

Butalec je poslušal in razumel. Vzel je buči, vsako pod eno pazduho, zadovoljen se je obrnil domov proti Butalam.

Buči sta bili težki in nerodni, pot je šla navkreber, pa ko je prišel vrh gore, kjer se pot obesi proti Butalam, je bil pošteno truden.

Siroko je sedel pod hrast. Buči si je položil predse med koleni in je počival in počivaje mislil veselje misli: »Moja dva konjička, ali bosta vprežena ali bosta jahana? Jahal še nisem pa mislim, da ni težko — na konja sedeš in ga poženeš: Hi!«

Vzkliknil je »hi« in s kolenom rahlo dregnil in pognal desno bučo. Pa je buča prehitro ubogala. Premaknila se je in se zakotalila po strmem klancu navzdol, od debla do debla je odskakovala, ob deblu bukve se je razletela na drobne kosce.

Poleg bukve je rasel grm, iz grma je prestrašen skočil zajec in jo počez ubral v reber.

Pa je presenečeni Butalec mislil, da je žrebe tisto in da je skočilo iz buče, pa ga je premilo klical in vabil: »Stoj, konjiček, stoj, saj si moj! Plačal sem jajce, ki si se izvalil iz njega, na, pridi, boš košček koruznega kruha dobil, ne veš, kako je dober!«

Toda zajec ni slišal prijaznih besed, že je izginil v hosti. Pa je zastokal Butalec: »Kolikšna škoda! Tako majceno je bilo, še repato ni bilo, le uhato, pa je že teklo tako hrabro! Kako bi šele teklo, ko bi doraslo!«

Z eno samo bučo je prikorakal domov. Prva pot mu je bila na gnojišče, zakopal je bučo in družini zabičal, da pazijo in da se štiri tedne nihče ne dotakne žlahtnega jajca.

Pa ko so minili štirje tedni, ne ura več ne ura manj, se je družina z gospodarjem vred zbrala okoli gnoja. Previdno so odkopali gnoj. V gnoju je bila buča, vsa gnila in razpadla, o konjičku pa ne sledu!

Pa je gospodar zatarnal: »Škoda nad škodo! Tisti, ki je izvalil, mi je ušel, ta pa, ki sem ga prinesel domov, je bil klopotec!«

Radovedni zajček

1 ŽIVEL JE ZAJCEK. BIL JE ZELO RADOVEDEN. VSE JE HOTEL VIDETI, VSE JE HOTEL VEDETI. ČE JE KAJ ZAŠUMELO NA POLJU, JE KOJ DVIGNIL UŠESA IZZA ZELJNATE GLAVE. ČE JE KAJ ZAROPOTALO NA STEZI, JE, ENA, DVE, POMOLIL GLAVO IZ TRAVE. IN ČE JE NA KOLOVOZU KAJ ZAROPOTALO, SE JE HITRO POSTAVIL NA ZADNJE NOGE. MAMA ZAJKA GA JE VEDNO KARALA, VEDNO GA JE OPOMINJALA: »MALČEK, SKRIJ SE, ČE NE BO JOJ!« A ZAJCEK NI HOTEL IN NI HOTEL UBOGATI.

2 KAJ TAKO BUČI PO POLJU? KAJ TAKO GRMI: BIM, BUM? ZAJČEK ZA GRMOM DVIGNE UHLJE IN POSLUSA. ZAJČEK ZA GRMOM SE DVIGNE NA ZADNJE NOGE IN POGLEDA. A KOMAJ POGLEDA, ŽE SE ZABLISKA IN REČE »BUM«. IN ŽE LEŽI ZAJČEK NA TLEH. NIKOLI VEC NE BO REVČEK RADOVEDEN. NIKOLI VEC NE BO STRIGEL Z UHLJI. NIKOLI VEC SE NE BO POSTAVIL NA ZADNJE NOGE.

Čudežne copate

Ko se je stara mati bližala smrti, je izročila nečaku Janku stare copate.

»Kaj bom z njimi, mati? Ali naj jih vržem v grmovje?« jo je vprašal.

»Janko, ne govorji tako: ti še ne veš, koliko so vredne. Niso kot ostale copate, začarane so. Ko sem bila še mlada, mi jih je izročila moja stara mati, kot jih danes izročam jaz tebi. Ona pa ne vem, po kom jih je podedovala.

Čudežne so, čeprav zelo zelo obrabljene. Ko bodo tvoje noge zelo zelo utrujene, jih boš nataknili in se boš počutil spočitega in svežega, kot bi se šele pravkar prebudil ter se komaj podal na pot. Izpolnijo ti tudi vsako željo, le da je skromna in ti je res koristna; ako pa bi zahteval od njih kaj neprimerenega, bi bil koj ob nje, ker bi se spremenile v kupček pepela.

Le na to pazi, da kdo ne zve, kakšne so tvoje copate in da ti jih kdo ne ukrade; ako jih le enkrat natakne, ne ubogajo več tebe, ampak le njega.«

Janko se je lepo zahvalil stari materi ter je skrbno čuval tajno. Leta in leta so mu copate koristile, vedno jih je imel pri rokah.

Klatile so mu najlepša jabolka, delale so mu pot skozi goščavo, hipno so mu osvezile utrujeni nogi: uporabljali jih je le po potrebi in pameti.

Pripetilo pa se je, da se je počutil zelo zelo trudnega pod strmo goro: le ozka stezica je peljala nanjo. Večja skupina je počivala pod goro, da si nabere novih moči za težko pot.

Ko so se uvrstili, je bil prav predzadnji; za njim se je postavil razbrzdan mladenič. Ko je videl, da si je nataknil stare copate, se mu je začel posmehovati; cukral ga je zanje, skušal mu jih je sneti ter vreči proč. Janko se je obrnil, a mladenič je odbrzel navzdol. Ustavil se je kraj potoka ter pričel metati kamenje proti Janku. Večkrat ga je zadel, zato je ta snel copato ter

jo zalučal proti nagajivcu. Lep krog je napravila, ga zadela v prsa ter prevrnila v potok. Vsi so se zasmejali, a njih smeh je koj utihnil; stara copata se je sama vrnila na Jankovo nogo. Celo nagajivec je obstal. Moker kot miš, ki je padla v vodo, se je čisto mirno uvrstil za Jankom ter povsem pohlevno nadaljeval svojo pot.

Med potniki je bil tudi zelo bogat trgovec z dolgimi brki; ako je le hotel, jih je zavihal preko ušes. Bil je nanje bolj ponosen kot pav na svoj rep.

Ko so dospeli na ravnico, se je približal Janku. Le z njim je skušal hoditi vštric; delal se mu je dobrega, ker je sklenil, da izve skrivnost o čudežnih copatah.

Povabil je Janka na svoj dom. Pogostil ga je kot pravega prijatelja. Rekel mu je, da se pri njem lahko ustavi, dokler mu je ljubo; ako želi, ga sprejme tudi v službo.

Janku je bilo povabilo dobrodošlo.

Nastanil se je v lepi sobici, čudežne copate pa je skril v predsobi v star zabo.

S trgovcem sta si postala kaj kmalu dobra. Pri večerji mu je ta pošteno nalival, a sam je le malo pil. Ko je bil Janko že prav okrogel, je trgovec začel govoriti o copatah: da morajo biti čudežne, da takih še ni videl ...

Janko je kimal z glavo ... Začel mu je pričevati zgodbo o copatah. Govoril je, kot bi govoril le sam se seboj. Trgovec je napeto poslušal njegove besede.

Janko je zamomljal: »Zastonj me skušaš prevarati: copate so moje in le jaz vem, da sem jih skril v star zabo...«

Kimal je z glavo in se smehljal, dokler ni slednjič trdno zaspal.

Trgovec se je koj spravil na delo. Brskal je po starih zaboljih in jih slednjič le našel. Takoj jih je obul. Kako prijetno spočitega se je počutil!

Poiskal je stare copate, podobne čudežnim, ter jih vtaknil v zabolj.

Janko se je prebudil s težko glavo, a je takoj pomislil na copate. Še so bile v zabolju. Prav njegove so se zdele, zato so ga prevarile. Bal se je, da je bil trgovcu v pijanosti razodel skrivnost. Zahvalil se mu je za gostoljubnost ter se koj odpravil na pot. Po nekaj urah pa se je vrnil ter s solznimi očmi prosil za svoje copate. Trgovec ga je nagnal s psi kot norca in nehvaležneža.

Leta in leta so copate služile trgovcu. Posluževal se jih je prav pridno, skromno in po pameti.

Nekega dne pa se je upijanil. Pred njim so ležale copate, pipa in vžigalice. Dal je pipo med zobe, udaril s pestjo po mizi ter siknil:

»Koj mi prinesite ogenj ter nažgite pipo!«

Copate so zletele skozi okno ter se vrnile v plamenu. Pritisnile so se na pipo. Trgovec jo je z bolestnim krikom spustil.

Ko so prihiteli domačini, so zagledali na mizi ožgano pipo in kupček pepela; pred njo je stal trgovec popolnoma trezen, a o lepih brkih ni bilo sledu, le osmobjene kocene so kazale kraj, kjer so se še pred kratkim košatile.

BORISOV

Ježovo potovanje

Kadar hruške dozore,
jež na potovanje gre.
Nima vreče niti koša,
torbe ne kot pismonoša,
da bi vanjo naglo dal,
kar po vrtih bo nabral.
Nima palice ne biča,
da ošvral bi fantiča,
ki bi rad ga morda uvel.
Jež predrzen je in smel.
Brez orožja dom ostavi,
vse sovražnike odpravi:
bodi deček, pes, lisica,
huda ježeva bodica
hitro sitneža ozdravi.
Sam pa zvije se v klobčič —
nihče mu ne more nič.

Ilustriral: M. BAMBIC

Ilustriral: R. HLAVATY

6 spalnicah.

Topli dnevi so minili. Jutranji hlad nas opozarja, da se bliža mraz in zima. Medtem, ko smo doslej prebili dneve mogoče na prostem, se bomo odslej tiščali stanovanj in gorke peči. Čim več ima stanovanje pomankljivosti, tem škodljivejše bo našemu zdravju bivanje v njem. Zaradi tega je dobro, da spoznamo najpoglavitejše pomankljivosti stanovanj in jih znamo odstraniti.

Najprej si oglejmo najvažnejši del našega stanovanja, to je prostor, kjer prenočujemo, ali spalnico. Zakaj je spalnica najvažnejša soba v stanovanju? V prvi vrsti zaradi tega, ker v njej prebijemo največ ur. Razen tega pa človek v spanju, ko mu telo počiva, ne diha tako globoko kakor čez dan, ko se giblje. Zaradi tega je pač vsakemu jasno, da mora biti zrak v spalnici posebno svež in zdrav.

Kakšna naj bo spalnica?

Predvsem naj bo spalnica velika in prostorna. Imeti mora velika okna, ki naj bodo ves dan odprtta, tudi ob slabem vremenu. Spalnica naj ne bo zakurjena, ampak le zvezčer pregreta s tem, da odpremo vrata sosedne sobe, kjer kurimo. Zelo pametno je, da za spalnico izberemo tisto sobo, ki ji okna glejajo proti jugu.

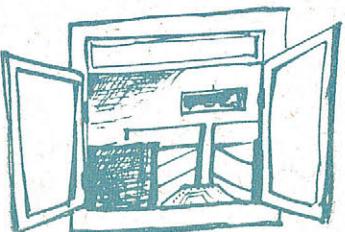
Ali naj spimo pri odprttem oknu?

Brez dvoma je to najbolj zdravo. Toda vsi ljudje tega ne prenesajo. Kdor ni za to dovolj utrjen ali ni tega že od mladosti vajen, naj bo previden. Pomaga naj si tako, da odpre samo zgornji del okna. Če pa tega ni, skrbimo vsaj za to, da hodimo spat vsaj v dobrino prezračeno spalnico.

Prezračevanje je zelo važno tudi za ostale sobe stanovanja. Kjer segrevamo sobe z lončenimi ali železnimi pečmi, v novejših časih tudi z električnimi ali plinskim pečmi, je prezračevanje stanovanjskih prostorov še bolj potrebno. Ogenj v peči porabi namreč mnogo kisika, istotako porabijo mnogo kisika tudi električne in plinske peči. Kisik pa je tisti del zraka, ki je dihanju neobhodno potreben in brez katerega ne bi mogli živeti. Tedaj je treba porabljeni kisik nadomestiti z novim. To se zgoditi, če pogostoma odpremo okna in prezračimo sobo.

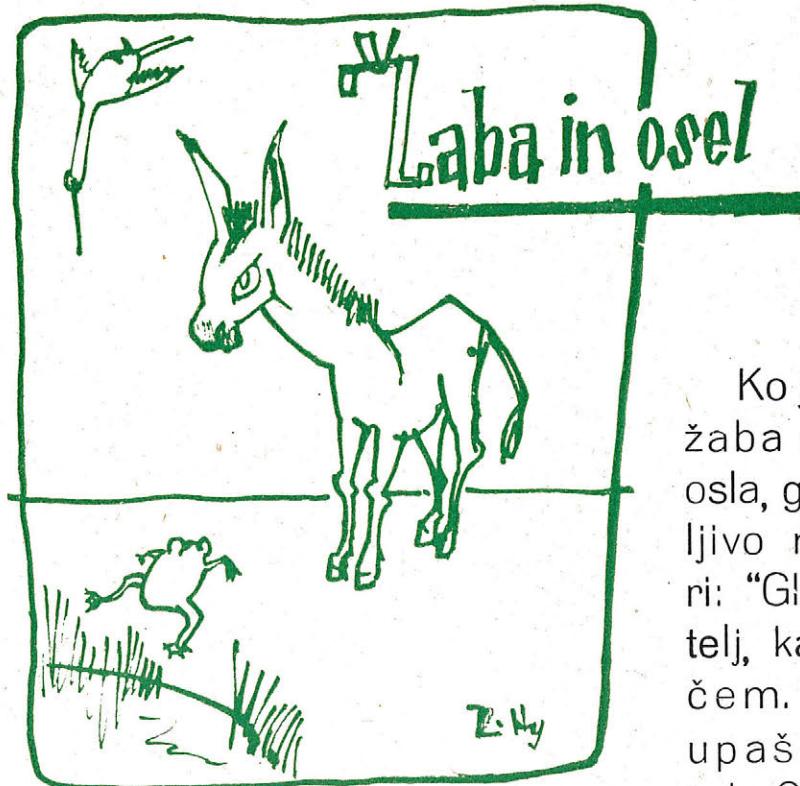

V novejših časih ogrevajo stanovanja s tako imenovano centralno kurjavo, ki ne izrablja kisika v sobi in je zato najbolj zdrava. Ima pa to ogrevanje tudi slabe strani. Mar-

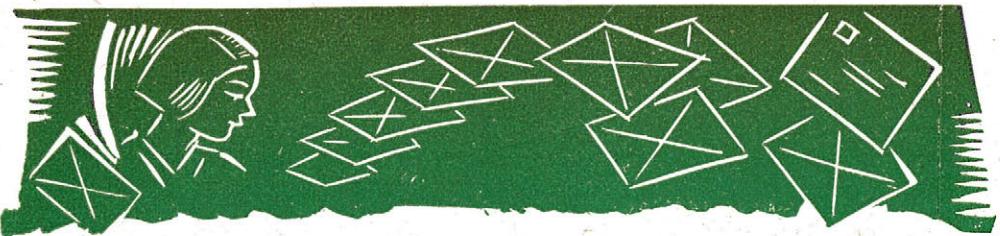
sikdo, ki biva v sobi, kurjeni s centralno kurjavo, toži, da je zrak suh in da ga sili h kašljanju. Vzork temu pa ni suhi zrak, ampak drobecen prah, ki se dviga od peči centralne kurjave. To preprečimo, če vsak dan obrišemo peči centralne kurjave z mokro cunjo in položimo na peč posodo z vodo. Hlapeča voda ovlaži prah, da postane težji in ne more plavati po sobi.

Napisal in ilustriral: R. HLAVATY

še dobro ne izgovori besed, ko prileti štorklja. Iz strahu, da bi je štorklja ne dobila v dolgi, požrešni kljun, skoči v mlako.

Štorklja odleti, osel se pa ozira naokoli in ne vidi ne štorklje ne žabe.

Naši mali dopisniki

DRAGI GALEB!

Bila sem v Benetkah. Šla sem z očkom. V Benetkah je polno kanalov. Peljala sem se tudi z gondolo. Bila sem tudi na visokem stolpu in videla sem vse Benetke in morje. Očka me je večkrat fotografiral. Bilo je zelo lepo.

JASNA RAUBER
Sv. Jakob, II. razr. osn. šole

To pisemce je mala Jasna poslala uredništvu Galeba ob zaključku lanskega šolskega leta. Takrat je bila še učenka I. razreda. Pismo je pa prišlo prepozno, da bi ga mogli objaviti. Jasna je sedaj že velika punčka. Obiskuje II. razred osnovne šole. Prepričani smo, da nas bo v letosnjem šolskem letu večkrat razvesila s kakim dopisom.

NA RIBJI TRŽNICI

Danes sem bila v veliki ribji tržnici. Videla sem mnogo kamnitih miz, na katerih so bile izložene vsakovrstne ribe. Prodajalci so na ves glas vpili in ponujali ljudem rive, ki so »lepe in dober kup«. V tržnici je bilo prav mnogo ljudi, še več pa rib. Sardele so se bleščale v mavričnih barvah, škombri so imeli zelene in črne liše, orade pa lepo zlatno kronico nad očmi. Bilo je še mnogo drugih vrst rib, kot sipe, kalamari, zebatci, jegulje, igle, razne vrste školjk in morskih pajkov. V veliki stekleni posodi sem videla postrvi. Plavale so sem ter tja in kó jim je prodajalec vrgel nekaj hrane, je ena skočila tako visoko iz vode, da je skoraj padla iz posode na tla. Mama mi je povedala, da je postrv sladkovodna riba, ker živi v rekah in bistrih potokih, kjer je sladka voda, in ne v morju, ki je slano.

BARTOLUCCI MARINA
Ul. Donadoni, III. razr. osn. šole

SOLSKI IZLET V MIRAMAR

Pred nedavnim časom nas je obvestila gospa učiteljica, da bomo v četrtek, 30. oktobra, obiskali grad Miramar.

Z velikim modrim avtobusom, ki nas je čakal pred šolo, smo se z ostalimi razredi odpeljali v Miramar. Četudi sem se že večkrat peljala proti Barkovljam in še dalje, se mi je zdela vožnja tega dne še prav posebno prijetna, ker sem bila v veseli družbi svojih sošolk. Ko smo izstopili iz avtobusa, smo se znašli v krasnem parku. Kmalu smo dospeli do majhnega umetnega jezorca, kjer so plavale raznobarvne ribice. Na dnu jezorca je bilo mnogo novcev, ki so jih v vodo vrgli obiskovalci gradu. Pravijo, da to prinaša srečo. Na vodi so plavali snežnobeli labodi s črnim kljunom, črni labodi pa so imeli rdeče kljune. V parku so krasna in visoka drevesa, lepe bele stezice, zelene trate in prekrasne cvetnice. Park krasijo ornamenti vsakovrstnih cvetic. Med njimi se ponosno dvigajo zanimivi kipi.

V gradu smo si ogledali orožje in nato še prekrasne sobane, v katerih je polno zgodovinskih zanimivosti. V njih so izobesene zelo lepe in dragocene slike rodbine cesarja Maksimilijana in njegove žene Karlote. Ogledali smo si posteljo cesarja Maksimilijana, njegove sobane, njegovo knjižnico in še druge zanimivosti. Pohištvo je iz dragocenega lesa.

Po več kot dve uri trajajočem obisku smo se zopet vrnilji pred šolo z istim avtobusom.

Grad, park in sobane so mi zelo ugajale in mi bodo še dolgo ostale v lepem spomini.

BUZZI NADJA
Rojan, V. razr. osn. šole

IMENITEN OBISK V NASEM RAZREDU

Kdo mislite, da je bil pri nas v petem razredu osnovne šole pri Sv. Ivanu? Morda kak minister ali kak drug visok obisk? Nič takega, dragi moji! Bil je pri nas na obisku samo — gospod ježek.

Neko jutro je naš součenec Ivo Petkovšek prinesel v naše veliko veselje v šolo živega ježa. Tičal je v košarici in kukal iz nje. Položili smo ga na oder in opazovali. Bil pa je prestrašen in zato zvit v klobčič.

Zazvonilo je in morali smo v klopi. Ježek je ostal na odru. Medtem ko smo se učili, so naši pogledi pa tudi naše misli uhajale k našemu ljubemu gostu. Kmalu se je začel premikati in sprehajati po odru. Skušal je priti na tla, a si ni upal. Učiteljica mu je pristavila šolsko torbo. Ježek je res zlezel nanjo in se lepo podrsal doli. To je bilo smeha! Nato se je začel sprehajati po razredu. Nihče izmed nas ni več poslušal učiteljice. Pa tudi gospodična je z nami vred z zanimanjem opazovala bodičarja. Vsak je nekaj povedal o njem, kar je pač vedel ali opazil.

Le prehitro smo se morali posloviti od njega, ker so ga hoteli videti tudi v drugih razredih.

Preden pa ga je Ivo odnesel, smo ga še pogostili s koščki jabolka in hruške, v upanju, da nam ga bo Ivo še prinesel. Toda že čez nekaj dni nam je Ivo povedal, da mu je jež usel.

Tako vidite, dragi prijateljčki — v našem razredu ne bo več takih obiskov. Pa končno je prav, ker sicer bi nas morali spraševati ob koncu šolskega leta samo o ježih.

NIBRANDT KSENIJA
Sv. Ivan, V. razr. osn. šole

MOJ IZLET NA SLAVNIK

Na Slavnik sem šel, ko sem bil na počitnicah v Rodiku. Bilo je krasno nedeljsko jutro, ko smo šli na rodišč postajo, da se z vlakom popeljemo do Podgorja. Vožnja je bila prijetna in vsi smo bili židane volje. Od Podgorja do vrha je bila pot zelo strma. Točno ob dvanajstti uri smo dosegli na vrh. Sli smo v hotel, kjer je bilo zbranih že precej planincev. Ko smo se oddahnili in okreplčali, smo šli na najvišji vrh. Ozračje pa je bilo megleno in zato Trsta nismo videli. Domov smo se vrnili čez Prešnico. Bila je krasna pot med travnikami in gozdovi. Iz Prešnice smo se z vlakom vrnili v Rodik, vsi veseli nad krasno uspelim izletom.

BAN DARKO
Sv. Jakob, V. razr. osn. šole

IZLET H KRALJICI TRNOVSKEGO GOZDA

Bil je lep poletni dan, ko smo se odločili za izlet v Trnovski gozd. Izlet me je zanimal, ker si tistih krajev še nisem dobro ogledal. Spomnil sem se, da je tam nekje neka zanimivost.

Do Gorice se mi je zdela pot dolgočasna. Šele tedaj, ko smo prestopili goriško mesto in se začeli vzpenjati proti Trnovemu, sem se začel radovedno ozirati okoli. Pod nami se je vila Soča. Zdaj smo jo videli na desni, na naslednjem ovinku se je prikazala na lev. Brr, kako visoko smo že bili!

Kmalu smo prišli v Ravnicu, majhno vas s stoletno lipo. Menda je ta lipa ostanek nekdajnega gozda, ki je segal skoro do Soče. Uničil ga je velik požar.

Trnovo ni bilo več daleč. Tedaj sem se oglasil: »Očka, ali se še spominjaš tega, kar si mi nekoč pravil o tem gozdu?« »Kaj pa takega?« je vprašal oče. »Da je tu nekje Debela Jela, najstarejše drevo tukajšnjih gozdov. Ali bi mi jo pokazal?« sem brž zapisil. Očka mi je obljubil in ustavil avtomobil. Sli smo v gozdu. Okoli nas so se dvigale visoke, vitke jelke, ki jim skoro nismo videli vrha. Tla so bila prerasla z visokimi praprotmi. Takih še nisem nikjer videl.

Ko smo dosegli na majhno jaso, smo zaledali »kraljico gozda«, kake štiri metre visoko deblo, pokrito z železno kapo. To je ostanek Debele Jele, ki je bila visoka 25 m. Vse ostalo je burja podrla na tla, ko je drevo zaradi starosti strohnelo. Kosi debla ležijo tam okoli in vsak del bi lahko bil drevo zase, ker so tako debeli. Spodnji del je tako širok, da ga pet odraslih ljudi komaj objame. Kakšna je morala biti Jela, ko je še živila! Toda od tedaj je minilo mnogo let. Sedaj pa ji iščejo naslednika.

HENRIK GRUDEN
Sv. Ivan, IV. razr. osn. šole

MATI

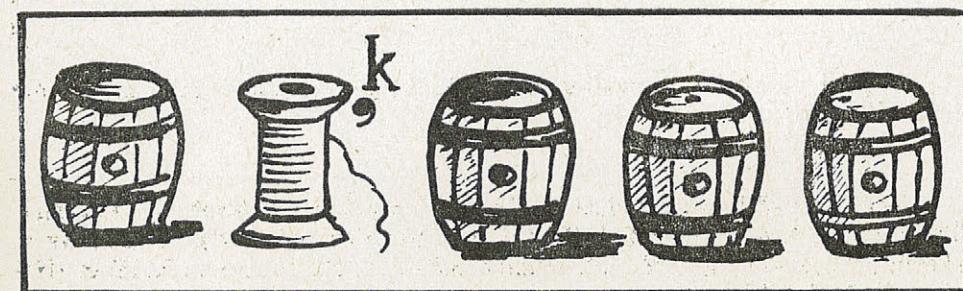
Mati je najdražje bitje na svetu. Žrtev, ki jih mati napravi za svojega otroka, ne napravi nihče drugi. Kdor nima matere, mu je gorje. Vsakdo, ki se znajde v veliki stiski in trpljenju, kliče svojo mater na pomoc. Kadar začne otrok govoriti, mu je prva beseda mati. Kadar nekdo otroka krega, tedaj se otrok zateče k svoji materi. Če ves svet zaničuje otroka in ga zavrže, je mati tista, ki ga vedno ljubi.

KRALJ ANICA
Općine, V. razr. osn. šole

ZA BISTRE GLAVE

REBUS

STEBRIŠČE

1		2	3	
	4		5	6
7		8		
9			10	
	12			11
	14		15	
16	17			18

Navpično beremo v zasenčenih kvadratih (treh stebričkih) znan slovenski rek.

UGANKI
(Vera Albreht)

Vsi imeti me želijo,
vsi za mano se podijo,
komaj pa me kdo dobi,
že se z brco me znebi.

Ko sonce stopi na nebo,
te spremija kakor pes zvestò,
ko se za goro potopi,
izgine — in nikjer je ni.

POSETNICI

PIJA M. BELZON

GREGOR SIMONČIČ

V prvi posetnici je naslov pesmi, ki jo je napisal pesnik, čigar ime je skrito v drugi posetnici.

Rešitve pošljite uredništvu »Galeba«, Opčine pri Trstu — Opicina, Trieste do 10. decembra t. l. Za tri izžrebane so pripravljene tri slovenske mladinske knjige! Na isti naslov pošljite tudi dopise za kotiček »Naši mali dopisniki«.

CENA 50 LIR